

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Candidatus Abbreuiatus Jurisprudentiae Sacrae, Hoc Est,
Juris Canonici, Secundum Gregorii Papae IX. Libros V.
Decretalium Explanati Summa, Seu Compendium**

Pichler, Vitus

Augustae Vindel., 1733

Titulus XXVII. De Sententia, & Re iudicata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63440](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63440)

poris illimitatè: ergo & contra omnem præscriptionem, necessariò consistentem in lapsu temporis. 3. Illis, qui non possunt agere propter impedimentum, non currit tempus, consequenter nec currit præscriptio: ergo nec ignorantibus, saltè ita, ut restitutio, quam suadet æquitas, ipsis non detur. R. ad 1. Illa lex est antiquata per *l. ult. cit.* seu intelligi debet de præscriptione longi temporis, quæ in *d.l.* est abrogata; nam extraordinaria non venit nomine *usucapionis*, quam vocem adhibet *l. un. cit.* Ad 2. per lapsum temporis ibi intelliguntur præscriptiones temporales, quibus Ecclesia læditur vel in mobilibus, vel per actus Judiciales in Judiciis. Ad 3. Si datur impedimentum Juris seu à Jure approbatum. *C. Ant.* si est impedimentum facti, uti ignorantia. *N. Ant. & Conf.* Nec Jura agnoscunt ignorantiam pro impedimento præscriptionis, uti latè docui in meis *decisionibus Casuum. decis. XLI. q. 3.* nec æquitas suadet, ut in hac materia succurratur ignorantibus; sic enim præscriptiones ferè nunquam forent firmæ, consequenter dominia rerum nunquam essent certa & litium non esset finis, cum maximo detrimento utilitatis publicæ.

TITULUS XXVII.

De Sententia, & Re judicata.

SUMMARIUM.

1. 2. Quid sit Conclusio in causa, & quid operetur.

3. Quid,

3. Quid, & quotuplex sit Sententia.
4. Quæ requirantur ad ejus valorem.
5. Contra quem sit ferenda.
6. Quid operetur Sententia.
7. Quando & quomodo transeat in rem judicatum tam Interlocutoria, quàm Definitiva.
8. Quis sit effectus rei judicate.
9. 10. An habeat locum etiam in foro interno.
11. Quid sit Executio: à quo,
12. 13. Et quomodo facienda.
14. Quando & an victus debeat condemnari in expensas.

I **P**ostquam Partes litigantes in Judicio proposuerunt suas ultro citroque probationes & exceptiones, *concludere in causa* vel sponte solent, vel, ne lis nimium protrahatur, jubentur à Judice, h. e. renuntiare ulterioribus probationibus & allegationibus, & causam submittere Judicis decisioni his vel similibus verbis: *will hiemit zum Urtheil geschlossen / und die Sach zu Rechtlicher Entscheidung gesetzt haben.* Id etiam conditionatè & eventualiter, *nisi emerferit aliquid novi, im Fall nichts weiters vom Gegentheil vorgenommen wird /* fieri potest, & ab utraque Parte concludi debet, ita tamen, ut Reo, si petit, detur copia proferendi ultimam scripturam, quia pati debuit, ut Actor contra se proferret primam. Si una, vel utraque Pars nollet concludere, post præfixi termini lapsum posset Judex causam pro conclusa ex officio acceptare. per *Auth. jubemus. C. de Judic. Conclusio- nem in causa sequitur sententia, qua Judex edicit,* quid

quid *sentiatur* de causa. Si à sententia intra debitum tempus neutra Pars appellet, censeatur approbata, ac *transit in rem judicatam*, seu vocatur *Res judicata*, vel *Judicatum*: unde differt à sententia tanquam effectus à causa: Rem judicatam sequitur *executio sententiæ*, quæ est finis Judicii.

Dico 1. Conclusio in causa operatur hoc, ut post illam nulla amplius à Partibus admittatur regulariter probatio vel exceptio. Communis ex c. 5. de caus. possess. & propr. c. 9. de fid. Instr. Dixi 1. à Partibus; nam Judex, si ei ita videbitur, aut dubium oritur, etiam post illam potest ulterius inquirere, Partes interrogare, instrumenta admittere: unde Judici nunquam concluditur in causa, uti nec Reo in Criminalibus majoribus, ubi agitur de vita & membris. Dixi 2. *regulariter*; nisi nempe aliquid emergat de novo, vel prius non cognitum, v. g. instrumentum, vel novi testes detegantur, modò allégans juret, id de novo emerfisse, vel primùm sibi innotuisse: vel nisi producatur Concilium Doctorum, v. g. alicujus Juridicæ Facultatis, aut allegetur Jus; quod multi permittunt.

Dico 2. Sententia est pronuntiatio Judicis, continens decisionem causæ controversæ. Arnold. Rath de Sent. th. 2. Germanicè vocatur *Bescheid*: *Urtheil*. Alia est *Definitiva*, *Endts-Bescheid* / & propriè dicta, qua deciditur causa principalis, totique controversiæ imponitur finis per condemnationem vel absolutionem, & sic terminatur prima instantia. Alia est *Interlocutoria*, *Bey-Bescheid*; *Neben-Urtel* / qua deciditur tantum aliquis

aliquis articulus, & quæstio incidens, sed finem
 mariè tantùm, ac inter initium & finem causæ prin-
 cipalis, quæ manet suspensa, v. g. quis litiganti-
 um probare debeat, an testes sint legales vel ad-
 mittendi &c. Si interlocutoria non contingit
 causam principalem, est *merè talis*: si verò indi-
 rectè & obliquè tangit causam principalem, &
 eam vel finit, vel periclitari facit, vel facit cesse-
 re officium Judicis: vel parit præjudicium, quod
 per definitivam, aut appellationem ab ea repara-
 ri non possit, dicitur *mixta*, vel *interlocutoria ha-
 bens vim definitivam*, ut si per interlocutoriam Par-
 tes absolvuntur ab observatione Judicii: si pro-
 nuntiatur, appellationem esse desertam, Judicem
 esse incompetentem &c. si defertur juramentum
 litis decisorium: si admittitur exceptio perem-
 ptoria: si Pars jubetur aliquid dare vel facere: si
 decernitur incarceration, excommunicatio, vel
 aliud gravamen Partis, quod trahit secum execu-
 tionem. Discrimen inter Definitivam & Inter-
 locutoriam merè talem præter alia est, quòd illa
 à Judice Ordinario, si validè est lata, revocari seu
 retractari regulariter non possit, bene tamen ista,
 etsi ab ea appellatum esset. *c. cum cessante 60. de
 appell.*

- 4 Dico 3. Ad valorem sententiæ requiruntur va-
 riæ conditiones tam intrinsecæ quàm extrinsecæ.
Intrinsecæ sunt I. Ut sententia sit conformis Juri
Constitutionis claro & certo, seu legibus, ut si Ju-
 dex pronuntiaret, alienationem rerum Ecclesiæ
 immobilium sine sollemnitate factam valere, mino-
 rem non esse restituendum &c. non valeret sen-

tentia. Procedit hoc etiam de sententia consue-
 tudini, vel statuto, de quo constat certò, contra-
 ria: si verò solum est contra jus Partis, injusta
 quidem, at invalida non est, & datur locus appel-
 lationi, uti si pronuntiet Judex, rem Ecclesiasti-
 cam esse legitimè alienatam, cum tamen non ita
 sit. 2. Ut sit conformis libello, seu non super
 alia re, quàm quæ fuit in libello petita, nec ex
 alia causa, quàm ex qua fuit petita: excipe cau-
 sas criminales, in quibus Accusator non concul-
 dit ad certam pœnam item casum, quo alicui com-
 mittitur à Principe, ut *procedat sola facti veritate*
inspecta. 3. Ut contineat formaliter vel virtua-
 liter condemnationem aut absolutionem. 4. Ut
 non sit lata sub conditione extrinseca de futuro,
 v. g. condemnatis, si Navis ex India adveniet; aut
 sub conditione ad probationes spectante, v. g. si
 Judex sic pronuntiet, *ego te condemno, si Actor*
satis probabit per testes idoneos &c. quia videtur
 esse lata sine prævia cognitione, & contra Juris
 ordinem, vi cujus probationes debent præcede-
 re sententiam. Interim tamen vi consuetudinis
 valet & sustinetur sententia absolutoria sic con-
 cepta: *Reum absolvo, nisi Actor intra 2. vel 3.*
menses intentionem suam melius, quàm hucusque,
probaverit. 5. Ut non sit notoriè injusta, aut ex
 instrumentis notoriè falsis lata. 6. Ut non ex-
 primat causam vel rationem motivam, quæ pro-
 batur esse falsa: quare consultum non est, ut Ju-
 dex causam suæ sententiæ exprimat, ubi non te-
 netur, uti tenetur in appellatorio ad conservan-
 dum honorem Judicis inferioris.

Conditiones *extrinseca* in Judicio Ordi-
 nario

nario sunt 1. Ut Judex ipse ferat sententiam, nisi sit Episcopus, vel vi consuetudinis Illustris, qui per alios recitari faciunt, imò hodie passim recitantur sententiæ per Secretarios vel Syndicos. 2. Ut pronuntiet sedens, & non stans &c. 3. Ut recitet ex scripto. 4. Ut promulget de die, non de nocte. 5. Non in die feriato. 6. Ut in loco debito Judicii. 7. Ut præsentibus Partibus, vel saltem legitimè citatis ad eam audiendam. Ita DD. passim ex variis Juribus, qui simul notant, consuetudinem vel statuta in quibusdam locis derogasse his conditionibus, saltem quibusdam extrinsecis, item in Camera Imperiali, ac in Curia Romana nullas attendi Processus nullitates, nisi Judex jurisdictione caruerit, vel Pars ad standum in Judicio inhabilis fuerit, vel de meritis causæ non satis constiterit; quia nimirum suprema autoritas defectum supplet solennitatum.

5 Quæres, contra quem ferenda sit sententia? R. Contra eum, qui litem est contestatus. Proin si Procurator contestatus est litem, in ipsum, non in Principalem ferenda est. *l. 1. C. de sentent. & interlocut.* De Jure tamen Canonico tam in Principalem quàm in Procuratorem ferri potest, ut erui putant ex *c. 6. de in integr. rest.* junctâ *gl. v. monasterium.* Excipiuntur causæ spirituales, & criminales, in quibus regulariter in solum Principalem ferenda est. Wiestner *tit. de Procurat. n. 61.*

6 Dico 4. Effectus sententiæ definitivæ est 1. quòd terminet officium Judicis, qui per eam definit esse Judex respectu talis causæ. 2. litem finiat, uti & 3. jus faciat inter Partes: sed hæc duo operatur solum firmiter, si sententia

tran-

transeat in rem judicatam. 4. Quòd condemna-
to propter delictum publicum, imò & propter pri-
vata furti, rapiaræ, injuriaræ, doli, item in contracti-
bus depositi, mandati, tutelæ, & societatis, si
directè ex dolo actum est, irroget infamiam, nisi
nempe Judex condemnato specialiter reservet fa-
mam, uti frequenter fieri solet.

Dico 5. Sententia (tam Interlocutoria quàm 7
Definitiva) transit in rem judicatam vel absolu-
tè & irrevocabiliter, vel conditionatè & rescin-
dibiliter, si intra 10. dies à die habitæ de senten-
tia notitiæ neutra Pars appellat. *can. 28. caus. 2.*
q. 6. c. 32. §. fin. de Elect. c. 13. c. 15. h. t. Auth.
hodie C. de appell. quia Partes præsumuntur sua
taciturnitate sententiam approbare & confirmare.
Excipitur tamen 1. sententia invalida. 2. lata
in causis Matrimonialibus, quando agitur de va-
lore Matrimonii, & ubicunque observari sine pec-
cato non potest sententia. 3. in Criminalibus
saltem vi consuetudinis. Et in his casibus nun-
quam transit in rem judicatam. Si est lata ex
juramento litis decisorio necessario, aut ex pro-
bationibus privilegiatis & præsumptivis, ex con-
silio Doctorum, vel peritorum in arte sua, item
ex instrumentis non notoriè falsis, aut empta
pretiò; in his casibus transit quidem, at non ab-
solutè, in rem judicatam, sed tantùm conditionatè
& rescindibiliter; quia, quando postmodum affe-
runtur contra sententiam probationes certæ &
convincentes, vel Pars vincens confitetur sibi jus
non competiisse, aut detegitur falsitas instrumenti,
vel Judicis corruptio, rescindi & retractari pot-
est sententia, imò debet. Idem est, non qui-

Pars I.

Oo

dem

dem de Jure. l. 4. C. de re jud. sed de Praxi, si postmodum reperiantur nova instrumenta, modo producens juramentò probet, ea sibi antea fuisse incognita. *Retractatur* autem talis sententia non per appellationem à Judice superiore, sed per *querelam* iniquè condemnati à priori Judice, qui cognitâ summarîè justitiâ querelæ restituere integrum debet querelantem.

- 8 Dico 6. Effectus rei judicatæ est I. quòd faciât jus inter Partes litigantes, ac fundet præsumptionem Juris & de Jure, ut aded non admitat probationem in contrarium, & lis, saltem viâ Juris ordinariâ, per ullum remedium resuscitari, aut sententia retractari non valeat. 2. quòd sententia pro Actore lata producat *actionem Judicati*, seu *in factum*, ad consequendum id, quod ipsi adjudicatum est; lata autem pro Reo pariat exceptionem *Rei judicata* contra Actorem ejusque hæredes, ne denuo conveniatur super illo debito, à quo absolutus est. Pars I. constat ex c. 13. 15. 20. h. t. l. 25. ff. de statu hom. l. 207. ff. de R. J. l. 4. C. de re jud. l. 1. C. quando provoc. non est necesse. Excipe tamen casus, in quibus *n. præced.* non absolutè in rem judicatam transire diximus sententiam. Retractari quoque potest sententia contra Fiscum & causam publicam lata, si reperiantur nova instrumenta. l. 35. ff. de re jud. Idem extendunt ad causas Minorum, pias, & alias favorabiles. per l. 3. C. de Jur. Reipub. lib. XI. Pars 2. ex l. 6. ff. de re jud. l. 8. C. de reb. cred. l. 4. & 6. ff. de except. rei jud. Dixi in parte I. *inter Partes litigantes*; nam aliis regulariter nec prodest, nec obest sententia vel res judicata. l. penult.

De Sententia, & Re judicata. 579

penult. ff. de re jud. l. 1. 2. C. quib. res jud. Rubr. &
t. r. C. inter alios acta &c. Excipe, nisi tertius
causam habeat à litigante, ut legatarius ab hære-
de condemnato: vel tertius, cui compete-
bat actio vel defensio primò locò, passus tamen est
alium agere, cui id compete-
bat tantum secundò
locò: item nisi causæ sint connexæ: aut ex jure
condemnati pendeat jus tertii.

Quæres hîc appositè, an res judicata habeat
quoque locum in foro conscientiæ, ita ut per
sententiam, quæ transit in rem judicatam, abso-
lutus à debito, illud absque peccato non solvat,
licet postea certò cognoscat, se debitorem fuisse,
vel, si Actor fuit, sibi jus non competiisse. R.
cum P. Wiestner h. à n. 95. & aliis ab ipso allega-
tis contra Patorm. Innoc. Felin. &c. probabiliùs
affirmativè, modò bona fide litigaverit, putans se
nihil debere &c. Prob. 1. ex legibus, quæ rei ju-
dicatæ tribuunt vim legis. l. 38. ff. de Legib. illam
habent pro veritate. l. 207. ff. de R. J. afferunt,
quòd jus faciat inter Partes litigantes. c. 13. h. r.
ibi: *quantum ad litigantes ipsos, jus ex sententia
factum est, postquam in rem transit judicatam,
etiamsi contra jus litigatoris lata fuisset, cum con-
tra Jus Constitutionis expressè lata non fuerit.* Sed
leges, & veritas, in foro quoque conscientiæ vim
habent, nec jus dici potest, quo quis absque pec-
cato & injuria alterius uti non potest: ergo. Prob.
2. ex paritate cum Præscriptione; nam per hanc
ita obtinetur dominium rei alienæ, ut hæc retine-
ri bonâ conscientia possit, licet post completam
bona fide præscriptionem innotescat, rem fuisse
alienam, ut docent communiter, & nos suprâ tit.

de Præscript. n. 7. ergo etiam ita acquiritur dominium rei alienæ, vel liberatio à debito per res judicatam; ut nimirum finiantur lites, & dominia rerum evadant certa &c. propter quas causa bonum publicum spectantes, potuerunt ac voluerunt Jura tantam vim tribuere Præscriptioni.

10 *Objic.* 1. Sententia Judicis fundatur in præsumptione, quòd vincens habuerit justam causam & meliorem, imò & ipsæ leges, tantam vim tribuentes rei judicatæ, fundantur in præsumptione hujusmodi, quòd sententia sit justè lata. *c. 13. cit. in fin.* Sed præsumptio debet cedere veritati, potestatem modum cognitæ. *l. 24. 25. ff. de Probat. præsumptim in foro conscientiæ, ubi præcisè attenditur veritas.* 2. In *l. 28. & 60. ff. de condict. indet.* habetur, quòd verus debitor, etsi in Judicio fuerit absolutus, repetere nequeat solutum, quia *naturâ debitor permanet*: sed obligationem naturalem conscientiæ tollere nequit sententia & res judicata. 3. In *l. 17. §. ult. ff. commod.* permittitur repetitio solutionis, si res commodata, quæ credebatur amissa, ac propterea pretium pro ea solutum est, postea rursus fuit inventa: ergo nec res judicata liberat ab obligatione solvendi, si postea deprehenditur, sententiam fuisse injustam, quæ priùs credebatur justa. *R.* ad 1. Quamvis ipsa sententia fundetur in præsumpta justitia & meritis causæ, imò & res judicata; firmitas tamen sententiæ, & leges, tantam rei judicatæ vim tribuentes, non fundantur in præsumptione falsa justitiæ in casu particulari, sed in bono publico, cujus interest, & magis expedit, res judicatas esse firmas, quàm justas. Ad 2. In *l. 21. cit.*

De Sententia, & Re judicata. 581

cit. est sermo de eo, qui absolutus sponte solvit. In *l. 60.* de illo, qui conscius debiti mala fide litigavit: & apud hujusmodi noluerunt Leges rei judicatæ tollere obligationem naturalem, sicut nec Leges Præscriptionis volunt malæ fidei possessores facere securos in conscientia. Quod autem alios faciant Leges rei judicatæ securos in conscientia, patet etiam ex *l. 1. C. de condict. indeb.* ubi à contrario eruitur, repetitionem pecuniæ ex causa judicati solutæ non dari; quia, ubi solutum repeti non potest, accipiens non obligatur naturaliter reddere. *l. 10. ff. de O. & A.* Ad 3. Si vestis commodata, quæ credebatur amissa, iterum venit in potestatem commodantis, qui pro ea accepit pretium, utique iste tenetur naturaliter reddere pretium: cum aliàs haberet rem & pretium simul, quod Leges rei judicatæ non volunt. Dein argumentum probaret nimium, quia probaret, nec in foro externo rem judicatam habere locum; quia in casu legis *17. cit.* datur etiam actio pro foro externo, nempe *condictio sine causa*, ut commodans reddat pretium.

Dico 7. Executio (quæ est *actus Judicialis*, **II** quo verè & realiter præstatur victori, quod ipsi verbaliter adjudicatum est per sententiam, adeoque est complementum Judicii) ubi locum habet, facienda est à Judice, qui tulit sententiam, etiam in Appellatorio, si Judex superior reformavit sententiam inferioris, & aliam tulit. *l. 15. ff. de re jud. c. 5. 7. 9. de offic. Jud. deleg.* Dixi I. ubi habet locum, nam sententia *Absolutoria* non indiget executione; cum Reus, qui absolutus est, jam habeat, super quo litigatum est, & posthac tuus sit

exceptione rei judicatae. Dixi 2. *etiam in Appellatorio, si &c.* nam casu, quo Judex ad quem, seu superior, directè & expressè confirmavit sententiam Judicis à quo, nempe prioris, probabilis quidem pertinet quoque ad eundem Judicem superiorem executio. per *Auth. si quis C. de Episc. aud.* quia jurisdictio per appellationem devoluta est à Judice primæ instantiæ ad Judicem secundæ instantiæ: si verò solùm indirectè & tacitè confirmavit, v. g. pronuntiando, appellationem esse desertam, fatalia esse præterlapsa, executio pertinet ad Judicem à quo. per *l. ult. §. 4. C. de tempor. appell.*

12 Dico 8. Ut executio ritè fiat, debet attendi, an actio realis sit instituta, vel personalis. Si realis, statim est facienda, postquam sententia transit in rem judicatam; quia res clamat ad dominum: si *personalis*, condemnato conceduntur de Jure 4. menses ad solvendum. *l. 2. seq. C. de usur. rei jud. c. 26. de off. deleg.* qui tamen terminus hodiè ferè ubique est arbitrarius. Lauterbach. *ad ff. tit. de re jud. §. 34. ex l. 2. ff. eod.* Præterea in *actione reali* (ut à *personali*, qua species vel certa res petitur) executio facienda est in rem ipsam, si exstat: si non exstat, vel debitor in actione personali ad nullam rem determinatè sit condemnatus, vel non sit solvendo in pecuniis, ordo iste servari debet; primò enim executio fieri debet in bona ejus mobilia, dein in immobilia, demum, si nec ista sufficient ad expungendum debitum, in jura & nomina seu jura incorporalia, semper tamen priùs in minùs pretiosa & viliora. per *l. 15. §. 2. ff. de re jud. relicta*
quo-

quoque debitori valde necessariis, uti sunt vestes, & supellex ad usum quotidianum necessaria, instrumenta agriculturæ & boves aratorii, stipendia & arma militum, libri Studiosorum. *arg. l. 7. C. qua res pignori. & l. 4. C. de execut. rei jud.* nisi hæc sint specialiter debita, aut alia bona deficient. Rosbach in *Process. Civ. tit. ult. n. 11.* Si Reus nihil omnino habeat in bonis, & ex culpa non sit solvendo, mancipatur carceri, vel condemnatur ad labores publicos, juxta illud: *qui non habet in ære, luat in cute.* Quodsi debitus hic ordo, & modus, in executione non observetur, ab eodem appellatio conceditur, aliàs non permittitur in executione. *l. 5. C. quorum appell. non recip.*

Quæres, quid faciendum, si Judex, cujus est **13** exequi, vel propter impotentiam cogere condemnatum nequeat, & executionem facere? vel si res aut persona, in quam facienda est executio, sit extra territorium Judicis, qui sententiam tulit? & in utroque casu requiri posse alium Judicem: in posteriori quidem per litteras *subsidiarias*, vel *mutui compassus*, ut vocant, ut Judex illius loci faciat executionem. per *c. 1. de for. comp. & l. 13. §. 3. C. de Judic.* quod quidem facile impetrabitur, si Judex requisitus sub eodem sit Principe vel ditione; difficilius autem, si sub diverso sit Principe; unde Actori melius est, si actionem instituat, casu quo causa realis agitur, in loco rei sitæ, quia in hoc est expedita & parata executio: in priori autem casu requiri potest ab alio Judice, ut vel *familiam* accommodet, nempe lictores, vel milites, quibus ille, qui sententiam tulit, caret, per quos deinceps ipse exequatur: vel ut *brachium præstet*, & Judex requi-

requiritur exequatur: sic Judex Ecclesiasticus implorare potest brachium sæculare à Seculari, qui illud omnino præstare, & sine nova causæ cognitione exequi tenetur. *l. 8. C. de Episc. aud. & c. 1. de Offic. Ordin.* atque ad id cogi per censuras potest ab Ecclesiastico. *c. 1. cit.* & ibi Panormit. *n. 11. seqq.*

14 Petes an Judex ferens sententiam debeat victum victori condemnare in expensas? R. Si victus temerè litigavit, h. e. causam litigandi probabilem non habuit (de qua arbitrari spectat ad Judicem) tenetur, ita ut aliàs litem faciat suam, seu expensas de suo debeat refarcire. *§. 1. Inst. de pæn. tem. litig. l. 13. §. 6. C. de Judic. c. 4. de pænis.* si tamen victor in libello vel postea petiit expensas (idem est de fructibus rei litigiosæ, interesse, ac damnis propter rem destructam aut deterioratam) vel expressis verbis vel per clausulam generalem, v. g. dicendo, *super his omnibus peto mihi jus dici, & Justitiam administrari omni meliori modo, quo de Jure fieri potest, implorando desuper nobile officium Judicis.* Si hoc non petiit, potest quidem Judex, at non tenetur, ad expensas & fructus condemnare, exceptis fructibus post litem contestatam provenientiibus; hos enim victori adjudicare debet etiam non requisitus, quia videntur unà cum re litigiosa in Judicium deducti. *t. t. C. de fructib. & lit. expens.* Postquam verò Judex condemnavit in expensis, earum designationem exhibet victor, à Judice communicandam victo ad excipiendum, tum Judex eas moderatur, victor autem jurat, quòd tanti suâ interlit, quanti Judex per moderationem æstimavit. Sermo autem est de expensis *necessariis* propter litem factis,

Actis,

Eis, v. g. in Advocatos, Procuratores, Notarios, Testes, Apparitores &c. Item de expensis *contumacia* ob litem malè retardatam causatis: non de *voluntariis*, quæ fiunt in litem non necessariò, uti sumptus itineris solitò majores, honoraria in Advocatos &c.

TITULUS XXVIII.

De Appellationibus, Recusationibus, & Relationibus.

SUMMARIUM.

1. 5. Quid sit Appellatio, Judex à quo &c.
2. Quid Recusatio: quando & ubi proponenda.
3. Quid Relatio: & quis ejus usus.
4. Quid Remedium Nullitatis: quomodo & quando proponendum.
6. Quando, ubi, quomodo, & ad quem interponenda Appellatio.
7. 8. Quis, à quo, in qua causa, & à qua sententia appellare possit.
9. Effectus Appellationis est duplex.
10. Fatalia Appellationis interponenda, petendi Apostolos, introducenda, & prosequenda appellationis.
11. 12. Quid sit Supplicatio, & Revisio: quid circa eas notandum.

Contra prolatam sententiam dantur varia Juris vel Consuetudinis remedia. Si sententia est invalida, datur *remedium nullitatis*: si injusta, appellatio, qua provocatur